

Safonau'r Gymraeg

Adroddiad Monitro Blynyddol 2025 - 2026

Cynnwys

1. Cyflwyniad.....	3
2. Cefndir.....	3
3. Cyfrifoldeb dros y Gymraeg.....	3
4. Cwynion	4
5. Sgiliau Cymraeg a Dysgu Cymraeg.....	4
6. Perfformiad	5
7. Recriwtio	5
8. Atodiad A (Amserlen Weithredy)	6
9. Atodliad B (Monitro)	12

1. Cyflwyniad

Cyhoeddodd Comisiynydd y Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfiaeth i'r Sefydliad Dysgu a Gwaith (gynt NIACE Cymru) ar 25 Gorffennaf 2016.

Roedd yr Hysbysiad Cydymffurfiaeth hwn yn amlinellu dyletswydd Dysgu a Gwaith i gyrraedd Safonau'r Gymraeg a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Roedd y Mesur hwn yn rhoi statws swyddogol i'r Gymraeg, gyda'r nod i'r Gymraeg beidio cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae cyflwyno Safonau'r Gymraeg, sy'n rhestr o'r hyn y mae'n rhaid i sefydliadau ei wneud a'i ddarparu yn y Gymraeg, yn sicrhau y gall y rhai yng Nghymru sy'n dymuno byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg wneud hynny. Mae'r Safonau hyn yn creu rhyddid ieithyddol i unigolion yng Nghymru i ddefnyddio'r Gymraeg.

Fel rhan o'r broses cydymffurfiaeth, mae Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud yn ofynnol i Dysgu a Gwaith gyflwyno Adroddiad Blynyddol bob blwyddyn ariannol sy'n adlewyrchu ar gydymffurfiaeth gyda gofynion Darpariaeth Gwasanaeth, Llunio Polisi, Safonau Gweithredu a Chadw Cofnodion.

Mae'r adroddiad hwn yn nodi cynnydd y sefydliad tuag at gydymffurfio gyda'r Safonau rhwng 1 Ebrill 2025 – 31 Mawrth 2026.

Mae'r Sefydliad Dysgu a Gwaith yn rhagweithiol a chadarnhaol wrth weithredu'r safonau ac mae gennym gydymffurfiaeth 100% ar hyn o bryd – dangosir hyn yn yr Amserlen Gweithredu (Atodiad A).

2. Cefndir

Mae'r Safonau yn gyfres o ofynion sy'n rhwymo'n gyfreithiol sy'n anelu i wella'r gwasanaeth dwyieithog y gall pobl Cymru ddisgwyl ei dderbyn. Mae gan Dysgu a Gwaith gyfrifoldeb i ddarparu gwasanaethau dwyieithog i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae'n ofynnol i Dysgu a Gwaith gydymffurfio gyda'r Safonau dilynol:

- Darpariaeth Gwasanaeth
- Llunio Polisi
- Gweithredol
- Cadw Cofnodion

3. Cyfrifoldeb dros y Gymraeg

Mae Rheolwr Swyddfa Cymru a Swyddog Prosiectau Cymru yn arwain ar y gwaith hwn ar draws y sefydliad gyda chefnogaeth Cyfarwyddwr Cymru i sicrhau fod gweithdrefnau yn eu lle i helpu staff i ddeall eu rôl i gynorthwyo Sefydliad Dysgu a Gwaith wrth gyflawni'r Safonau. Caiff

materion cydymffurfiaeth yn ymwneud â'r Gymraeg o ddydd i ddydd eu rheoli gan Reolwr Swyddfa Cymru a Swyddfa Prosiectau Cymru.

Mae Cyfarwyddwr Cymru yn adrodd i Grŵp Strategaeth Dysgu a Gwaith Cymru ar y Safonau yn ystod y flwyddyn ac yn eu cyflwyno gyda'r adroddiad blynyddol cyn ei gyhoeddi. Mae'r grŵp yn cwrdd deirgwaith y flwyddyn – ym misoedd Chwefror, Mehefin a Hydref.

Mae canllawiau ar gael i'r holl staff i gynorthwyo gyda chydymffurfiaeth sy'n delio gyda goblygiadau ymarferol dydd i ddydd cyflawni'r Safonau, tebyg sut i ateb y ffôn, sut i drefnu cyfarfodydd/cynadleddau a rhoi ystyriaeth i ddewis iaith cyfranogwyr.

Mae gwybodaeth ar ein cydymffurfiaeth gyda'n Safonau ar gael ar [wefan](#) Dysgu a Gwaith Cymru.

Mae Sefydliad Dysgu a Gwaith gofnodi a monitro'r holl gyfathrebiadau oedd yn dod i mewn trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r daenlen hefyd yn cofnodi ym mha iaith yr ymatebwyd. (Atodiad B).

4. Cwynion

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â chydymffurfiaeth gyda Cyflenwi Gwasanaethau, Llundio Polisi na Gweithredol.

5. Sgiliau Cymraeg a Dysgu Cymraeg

Mae gan Dysgu a Gwaith 5 aelod o staff yng Nghymru gyda'r sgiliau Cymraeg canlynol:

60% heb unrhyw sgiliau yn y Gymraeg (3 aelod o staff).
40% â dealltwriaeth sylfaenol (2 aelod o staff).

Dim ond 5 aelod o staff sydd gennym yng Nghymru ac ymchwiliwn opsiynau effeithlon o ran cost i helpu staff i gynyddu eu sgiliau a'u defnydd o'r Gymraeg. Mae Dysgu a Gwaith Cymru yn parhau i ymchwilio'r cyfle ar gyfer hyfforddi ar y cyd gyda chyrff trydydd sector eraill yn ein maes er mwyn gostwng y costau.

Mae Dysgu a Gwaith Cymru yn defnyddio cyfieithydd profiadol iawn sy'n gwirio defnydd telerau ac amodau gyda gofynion Llywodraeth Cymru, a chaiff yr holl waith ei gefnogi gan raglenni Cysgliad. Nid oes gennym gontract ffurfiol na chytundeb lefel gwasanaeth ar gyfer y gwasanaeth Cymraeg yma ar hyn o bryd, ond mae gennym restr o gyflenwyr a ffeirir ar gyfer pob darparrydd trydydd parti, a chaiff hynny ei adolygu a'i diweddarau'n gyson. Caiff deunyddiau Cymraeg hefyd eu prawfddarlennu gan y cyfieithydd.

6. Perfformiad

Mae'r perfformiad mewn cymhariaeth â'r amserlenni gweithredu yn dda gyda 100% o'r gweithredoedd presennol yn cael eu cyflawni'n gyson. Ceir tystiolaeth o hyn yn y ffaith bod ein holl ohebiaeth a gwaith papur digwyddiadau yn cael eu cynhyrchu yn ddwyieithog a bod gohebiaeth sy'n cael ei dderbyn a'i anfon yn Gymraeg yn dal i gael ei fonitro.

7. Recriwtio

Hysbysebwyd swydd Cyfarwyddwr Cymru ym mis Awst 2025 oedd yn nodi y byddai sgiliau yn y Gymraeg, yn ddymunol.

Hysbysbebwyd swydd Cyfarwyddwr Cymru ym mis Awst 2025 gan nodi y byddai sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol. Mae'r ymgeisydd llwyddiannus yn dysgu Gymraeg ac mae ganddi sgiliau sylfaenol yn yr iaith.

Amserlen Weithredu

Gwasanaeth	Gweithredu	Dyddiad Gweithredu	Diweddariad cynnydd
Ymholiadau	Atebir ymholiadau ysgrifenedig yn Saesneg neu Gymraeg yn ôl iaith yr ymholiad	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Atebir ymholiadau dros y ffôn yn Saesneg neu Gymraeg yn ôl dewis yr ymholwr. Cynhyrchwyd canllawiau i gynorthwyo'r rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg i gydymffurfio â'r cam hwn	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd <i>Er mwyn monitro'r weithred hon ymhellach, atgoffir y staff yn gyson</i>
	Pan fydd natur ymholiad Cymraeg yn gofyn am ateb cymhleth sy'n dibynnu ar arbenigedd aelodau o'r staff nad ydynt yn siarad Cymraeg, cynigir dewis i'r ymholydd gael ymateb llafar neu ysgrifenedig yn Saesneg neu ymateb ysgrifenedig yn Gymraeg	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Darparu gwybodaeth	Bydd dogfennau gwybodaeth sy'n cael eu creu gan Dysgu a Gwaith Cymru ar gyfer y cyhoedd yn ddwyieithog. Bydd cyfathrebu mewnol yn cael ei anfon ymlaen fel bydd yn briodol	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Bydd dogfennau gwybodaeth ar ran sefydliadau eraill yn cael eu cynnwys fel y byddant yn cael eu cyflwyno i Dysgu a Gwaith Cymru	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd

Cynadleddau a digwyddiadau Dysgu a Gwaith Cymru	Datblygwyd set o ganllawiau i sicrhau bod pob ymdrech resymol yn cael ei gwneud i sicrhau bod pobl sy'n mynychu digwyddiadau yn gallu cymryd rhan yn y gynhadledd yn Gymraeg a Saesneg yn ôl eu dewis	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Yr holl waith papur a ffurflenni archebu ar gyfer cynadleddau yn ddwyieithog a bydd ffurflenni archebu yn cynnwys cwestiwn am ddewis iaith	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Bydd staff Dysgu a Gwaith Cymru mewn cynadleddau a digwyddiadau yn cynnwys rhywun fydd yn gallu siarad Cymraeg, pan fydd yn ymarferol	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Staff ac aelodau grŵp rheoli Dysgu a Gwaith Cymru sy'n dewis defnyddio'r Gymraeg ac yn cyfrannu at ddigwyddiad ar ran Dysgu a Gwaith Cymru yn cael eu hannog i wneud hynny yn Gymraeg, fel sy'n briodol	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Cyflwyniadau staff Dysgu a Gwaith Cymru mewn cynadleddau a drefnir gan sefydliadau eraill	Bydd cyflwyniadau PowerPoint a thaflenni a ddarperir i gyd-fynd â chyflwyniadau yn ddwyieithog, pan fydd yn ymarferol	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Rhoddir cyfarchiad a chyflwyniad dwyieithog		
	Rhoddir anogaeth i'r rhai sy'n dewis cyflwyno yn Gymraeg i wneud hynny pan fydd cyfleusterau cyfieithu ar y pryd ar gael	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni
	Dylai staff sy'n hyderus ac yn barod i gyflwyno yn Gymraeg sefydlu pa iaith fyddai orau gan y sefydliad sy'n trefnu	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ond ar hyn o bryd nid yw'n berthnasol gan nad oes gan Dysgu a Gwaith Cymru unrhyw aelodau staff rhugl yn y Gymraeg

Grwpiau a rhwydweithiau a wasanaethir gan Dysgu a Gwaith Cymru gan gynnwys y grŵp strategaeth ac unrhyw is-bwyllgorau, grwpiau cynghori prosiectau	Unwaith y flwyddyn rhaid i bob rhwydwaith, pwyllgor neu is-bwyllgor ystyried dewisiadau ieithyddol ei aelodau a phenderfynu a fydd y grŵp yn:- • Gweithredu yn Gymraeg neu Saesneg • Angen offer cyfieithu ar y pryd • Angen gwaith papur Saesneg, Cymraeg neu ddwyieithog Bydd y penderfyniadau hyn yn cael eu seilio ar ystyriaethau cyllidebol	Yng nghyfarfod cyntaf pob grŵp ar ôl 1 Ebrill bob blwyddyn	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer cyfredol gan y Grwpiau canlynol: • <i>Grŵp Strategaeth Cymru</i> • <i>Rhwydwaith Partneriaeth Dysgu Oedolion Cymru</i> • <i>Rhwydwaith ESOL</i>
Cyhoeddiadau Dysgu a Gwaith Cymru	Pan geisir cyllid ar gyfer prosiect sy'n cynnwys cyhoeddi Llyfrau, Canllawiau, Pecynnau Gwybodaeth, CDs ac unrhyw gyhoeddiadau eraill, dylai'r costau gynnwys cynhyrchu cyhoeddiadau dwyieithog pan fydd hynny'n bosibl. Pan fydd angen cyhoeddiadau Cymraeg a Saesneg ar wahân dylai'r ddwy fersiwn:- • Gael eu cyhoeddi ar yr un pryd • Fod o ansawdd tebyg a chynnwys tebyg iawn • Gynnwys datganiad bod fersiwn yn yr iaith arall ar gael Pan ofynnir am hynny dylai copi yn Gymraeg a Saesneg fod ar gael am yr un pris â chopi mewn un iaith.	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd

Dull cyfathrebu: Ffôn	Bydd negeseuon peiriannau ateb neu negeseuon llais yn ddwyieithog	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Bydd swydd derbynnydd ffôn rheng flaen yn cael ei dynodi yn un lle mae siaradwr Cymraeg yn hanfodol	Ddim yn berthnasol ar hyn o bryd	
	Paratowyd canllawiau ar gyfarchion dwyieithog a sut i ymdrin â galwr sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg y mae gofyn iddynt ateb y ffôn	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn ymarfer ar hyn o bryd
Cyfathrebu ysgrifenedig- hyn yn cynnwys e-bost	Bydd llythyron neu negeseuon e-bost a dderbynnir yn Gymraeg yn cael eu hateb yn Gymraeg. Gall derbynnydd yr ymateb ddewis cael ymateb yn Saesneg os oes angen ymateb ar unwaith	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Bydd llythyrau, negeseuon e-bost a chylchlythyrau a anfonir gan Dysgu a Gwaith Cymru at yr aelodau yn gyffredinol, grwpiau, rhwydweithiau neu at unigolyn y gwyddys ei ddewis yn cael eu hanfon yn ddwyieithog fel arfer.	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd yng Nghymru.
	Bydd llythyrau at unigolyn gan aelod unigol o staff yn yr iaith gyfathrebu arferol rhyngddynt	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Bydd cylchlythyrau, taflenni briffio, taflenni gwybodaeth, dogfennau ymgynghori, taflenni, ffurflenni neu unrhyw ffurf arall o ddeunydd ysgrifenedig cyffredinol a gynhyrchir gan Dysgu a Gwaith Cymru yn ddwyieithog	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Delwedd Gyhoeddus			
Logo	Mae gan Dysgu a Gwaith Cymru logo dwyieithog	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd

Arwyddion	Bydd holl arwyddion Dysgu a Gwaith Cymru mewn swyddfeydd neu mewn cynadleddau, digwyddiadau neu gyfarfodydd yn ddwyieithog	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Proforma papur ac electronig	Bydd pob papur pennawd, slipiau cyfarch, pennawd ffacs, pennawd e-bost ac unrhyw ddeunyddiau profforma arall sy'n cyfrannu at y ddelwedd gyhoeddus yn ddwyieithog	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Posterï	Bydd posterï a grëwyd i'w defnyddio gan Dysgu a Gwaith Cymru yn ddwyieithog fel arfer. Pan fydd ystyriaethau eraill yn atal hyn gall fersiwn Cymraeg a Saesneg ar wahân gael ei greu ond rhaid i'r canllawiau ar gyfer eu defnyddio argymhell y dylai'r ddau boster gael eu harddangos	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Taflenni hyrwyddo	Bydd taflenni a grëwyd i'w defnyddio gan Dysgu a Gwaith Cymru yn ddwyieithog oni bai eu bod wedi eu creu yn benodol ar gyfer cynulleidfa nad yw eu prif iaith yn Gymraeg na Saesneg	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Arddangosfeydd	Bydd unrhyw arddangosfeydd gan gynnwys fideos a ddefnyddir i hysbysebu Dysgu a Gwaith Cymru a'i wasanaethau a'i weithgareddau naill ai yn ddwyieithog neu yn y ddwy iaith a bydd y ddau yn cael eu harddangos	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Hysbysebion			
Mewn print	Bydd hysbysebion y telir amdanynt am swyddi i staff, contractau, gwasanaethau a ddarperir ac ati yn ddwyieithog fel arfer. Mewn cyhoeddiadau Cymraeg, gall hysbysebion ar gyfer swyddi lle mae'r Gymraeg yn hanfodol gael eu cyhoeddi yn Gymraeg yn unig, ond mae angen nodyn esboniadol yn Saesneg	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Teledu a Radio	Bydd hysbysebion yn yr iaith sy'n addas i'r sianel. Bydd cydbwysedd yr hysbysebu Cymraeg/Saesneg yn adlewyrchu proffil ieithyddol y gynulleidfa a dargedir	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
Gwaith ar y Cyfryngau			

Datganiadau i'r wasg	Rhyddheir datganiadau i'r wasg i'r cyfryngau priodol yn y ddwy iaith ar yr un pryd	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd
	Gwneir trefniadau i ddarparu llefarwyr cymwys i ymateb i ymholiadau'r wasg yn y naill iaith neu'r llall	Ymarfer presennol	Yn cael ei gyflawni ac yn parhau yn ymarfer ar hyn o bryd <i>Yn ymarferol, gall y cyfryngau ddymuno siarad ag arbenigwr a all beidio â bod yn siaradwr Cymraeg. Pan fydd yn addas cynigir siaradwr Cymraeg bob amser.</i>

Atodiad B

Safonau'r Gymraeg – monitro cyfathrebiadau

Cyfathrebiadau yn y Gymraeg yn unig

Dyddiad	Sefydliad	Gohebiaeth			Ymateb			Pwnc
		Ebost	Ffôn	Llythyren	Saesneg	Cymraeg	Dwyieithog	
07/05/2025	Dysgu Cymraeg – Y Fro	✓				✓		Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!
09/05/2025	Senedd Cymru	✓				✓		Gohebiaeth yn ymwneud â digwyddiad Taith
12/05/2025	Senedd Cymru	✓				✓		Gohebiaeth yn ymwneud â digwyddiad Taith
11/08/2025	Mudiad Meithrin	✓				✓		Ymateb i gais am Grant Arloesedd
02/09/2025	Enillydd gwobr	✓				✓		Ymholiad am y seremoni wobrwyo
14/01/2026	Prifysgol Bangor	✓					✓	Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!
15/01/2026	Prifysgol Abertawe	✓					✓	Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!
21/01/2026	Dysgu Cymraeg Gwent	✓					✓	Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!
22/01/2026	Dysgu Cymraeg Gwent	✓					✓	Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!
22/01/2026	Dysgu Cymraeg Ardal Bae Abertawe	✓					✓	Cyflwyno enwebiad ar gyfer Gwobr Ysbrydoli!